

การศึกษาความรู้ ความตระหนักรู้ ที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ของประชาชน ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

Knowledge health Literary and Awareness on prevention of dengue hemorrhagic fever
among people in Somdet Sub district , Somdet district, Kalasin province.

กัลยาณี ภูแสงสัน, จิตยาภรณ์ แก้วบุญเรือง

Kanlayanee Phosangsan, Jittayaporn Khawboonruang

หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการสุขภาพท้องถิ่นและชุมชน

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

วรกร วิชัยโย

Woragon Wichaiyo

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาระยะเวลาแบบภาคตัดขวาง(Cross-Sectional Analytic Study) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้ ความตระหนักรู้ ที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่บ้านหนองกุง หมู่ 13 ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 198 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย แบบสอบถามสร้างขึ้นเพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้ค่าไคสแควร์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีพฤติกรรมการป้องกันโรค ไข้เลือดออกอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 13.5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ ($\chi^2 = 7.96$, p-value = <0.05), ระดับการศึกษา ($\chi^2 = 4.15$, p-value = <0.05), การเข้าร่วมกิจกรรมป้องกันโรค ($\chi^2 = 21.72$, p-value = <0.001) และ หมู่บ้านเคยเกิดโรค($\chi^2 = 4.45$, p-value = <0.05),ช่วงอายุ (r = 0.190 ; p-value = 0.007),จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (r = -0.277 ; p-value = 0.001), ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ (r = 0.171 ; p-value = 0.016) และความตระหนักรู้ต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออก(r = 0.226 ; p-value = 0.001)

คำสำคัญ : ความรู้, ความตระหนักรู้, พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก

Abstract

This study aimed to investigate the knowledge health Literacy and Awareness on prevention of dengue hemorrhagic fever among people in Somdet Sub Subdistrict, Somdet district, Kalasin province wealth Literacy and Awareness in the Area Somdet district, Kalasin province, this Study in a, Cross-Sectional analytic study. Its purpose to study knowledge awareness on the behavior of individuals to prevent dengue in somdet district Kalasin province. Sample population aged 15 years and older of 198 persons by simple random sampling in Sub district somdet somdet district Kalasin province. The questionnaire was created to analyze the relationships between the prevention of dengue fever using by using frequency, percentage, mean, standard deviation, chi-square, test and Pearson's Product Moment Correction Co – efficient for related analysis, was significantly correlated at the level of p-value 0.05.

Results: The results of the Study with prevention behavior dengue is 13.50% percent that correlated with disease prevention public. Statistically include sex ($\chi^2 = 7.96$, p-value = <0.05), Education ($\chi^2 = 4.15$, p-value = <0.05), Participation in disease prevention ($\chi^2 = 21.72$, p-value = <0.001) and the village of the disease ($\chi^2 = 4.45$, p-value = <0.05), Age ($r = 0.190$; p-value = 0.007), number of household members ($r = -0.277$; p-value = 0.001), duration of living in the area ($r = 0.171$; p-value = 0.016) And awareness of dengue prevention ($r = 0.226$; p-value = 0.001)

Keywords : Knowledge, awareness, behavior, prevention of dengue.

บทนำ

โรคไข้เลือดออกเป็นโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสเดงกี ซึ่งมีอยู่หลายเป็นพาหะของโรคไข้เลือดออก นอกจากจะเป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศไทยแล้ว ยังเป็นปัญหาสาธารณสุขทั่วโลก จะพบมากประเทศในเขตร้อนชื้นและกึ่งร้อน โดยพบการระบาดเป็นครั้งแรกที่ประเทศฟิลิปปินส์ในปี พ.ศ. 2497 และมีการระบาดไปยังประเทศต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตร้อนของทวีปเอเชีย และโรคไข้เลือดออกยังได้แพร่กระจายไปยังประเทศต่าง ๆ ในเขตร้อนชื้นของอเมริกา ต่อมาได้พบการระบาดในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2501 และระบาดเพิ่มมากขึ้นทั่วทุกพื้นที่ของประเทศไทย ซึ่งการระบาดของโรค

ไข้เลือดออกส่วนใหญ่พบในกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี และอาจมีความรุนแรงถึงขั้นเกิดภาวะช็อกได้ ซึ่งถือว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเสียชีวิต จนกลายมาเป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศไทยปัจจุบัน ทำให้ยากแก่การควบคุมโรคให้ประสบผลสำเร็จ ปัจจุบันยังไม่มีวัคซีนสำหรับป้องกันโรคไข้เลือดออก การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในระยะแรกส่วนใหญ่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ซึ่งผลการดำเนินงานยังไม่สามารถควบคุมโรคได้อย่างยั่งยืน แต่พบว่าแนวโน้มของสถานการณ์ของโรคกลับเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการป้องกันและควบคุมโรคที่ได้ผลดีที่สุด คือ การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย

และการป้องกันไม่ให้ถูกยุงกัด (สำนักโรคติดต่อ
โดยกรมควบคุมโรค, 2558)

สถานการณ์ในประเทศไทยกลุ่มโรคไข้เลือดออก
(ไข้เลือดออก ไข้เลือดออกช็อก และไข้เดงกี)
ประเทศไทย ปี 2557 จำนวนผู้ป่วยโดยรวมของ
ประเทศพบว่า จำนวนผู้ป่วยต่ำกว่าค่ามัธยฐาน 5
ปี ย้อนหลัง (ปี 2552-2556) ช่วงกลางเดือน
พฤษภาคมเป็นต้นมาพบจำนวนผู้ป่วยมีแนวโน้ม
สูงขึ้น จากนั้นตั้งแต่ต้นเดือนกรกฎาคม จำนวน
ผู้ป่วยเริ่มมีแนวโน้มคงที่ ซึ่งปกติช่วงเดือนสิงหาคม
ถึงตุลาคมจะยังคงพบการระบาดสูง ลักษณะทาง
ระบาดวิทยาของผู้ป่วยกลุ่มโรคไข้เลือดออก
ภาพรวมทั้งประเทศ (ข้อมูลสะสมตั้งแต่ 1
มกราคม-30 ธันวาคม 2557) สำนักโรคติดต่อ
ได้รับรายงานผู้ป่วยเข้าข่ายและผู้ป่วยยืนยันกลุ่ม
โรคไข้เลือดออก โดยรายงานการเฝ้าระวังทาง
ระบาดวิทยาจำนวน 39,569 ราย คิดเป็นอัตรา
ป่วย 61.75 ต่อประชากรแสนคน พบผู้เสียชีวิต 40
ราย คิดเป็นอัตราตาย 0.06 และอัตราป่วยร้อยละ
0.10 กลุ่มอายุ ที่พบผู้ป่วยสูงสุด คือ 10-14 ปี
อัตราป่วยต่อประชากรแสนคนเท่ากับ 172.01
รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 5-9 ปี (กลุ่มพัฒนาระบบ
เฝ้าระวังทางระบาดวิทยาพิเศษ กรมควบคุม
โรค กระทรวงสาธารณสุข, 2557)

จากการวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์โรค
ไข้เลือดออกจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีการระบาด
อย่างต่อเนื่องเกือบทุกปี สำหรับสถานการณ์ในปี
2559 นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2559 ถึงวันที่ 31
มีนาคม 2559 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
กาฬสินธุ์ ได้รับรายงานผู้ป่วย โรคไข้เลือดออกรวม
จำนวนทั้งสิ้น 137 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 13.26
ต่อประชากรแสนคน ไม่รายงานผู้เสียชีวิต พบ
ผู้ป่วยเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยพบเพศชาย

74 ราย เพศหญิง 63 ราย กลุ่มอายุที่พบสูงสุดคือ
กลุ่มอายุ 10 – 14 ปี จำนวนผู้ป่วยเท่ากับ 39 ราย
รองมาคือ กลุ่มอายุ 15 – 24 ปี , 5 – 9 ปี, 25 –
34 ปี, 55 – 64 ปี, 35 – 44 ปี, 45 – 54 ปีและ
65 ปี ขึ้นไปลำดับ อาชีพที่มีผู้ป่วยสูงสุดคือ
นักเรียน จำนวนผู้ป่วยเท่ากับ 91 ราย พบผู้ป่วย
สูงสุดในเดือน มกราคมจำนวนผู้ป่วยเท่ากับ 57
ราย อำเภอที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด
คืออำเภอ คำม่วง อัตราป่วยเท่ากับ 42.79 ต่อ
ประชากรแสนคน รองลงมาคือ อำเภอสมเด็จ ,
อำเภอฆ้องชัย ตามลำดับ ข้อมูลจากโรงพยาบาล
สมเด็จ ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัด
กาฬสินธุ์ นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2560 ถึงวันที่
15 กันยายน 2560 โรงพยาบาลสมเด็จ ได้รับ
รายงานผู้ป่วยโรค ไข้เลือดออก จำนวนทั้งสิ้น 15
ราย คิดเป็นอัตราป่วย 26.04 ต่อประชากรแสน
คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์, 2559)
โรคไข้เลือดออกเป็นโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสเดงกี
ซึ่งมีอยู่กลายเป็นพาหะของโรคไข้เลือดออก นอกจาก
จะเป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศไทยแล้ว ยัง
เป็นปัญหาสาธารณสุขทั่วโลก ซึ่งการระบาดของ
โรคไข้เลือดออก ส่วนใหญ่พบในกลุ่มเด็กอายุน้อย
กว่า 15 ปี และอาจมี ความรุนแรงถึงขั้นเกิดภาวะ
ช็อกได้ ซึ่งถือว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเสียชีวิต
จนกลายเป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศไทย
ปัจจุบัน จากรายงานสถานการณ์ในประเทศไทย
กลุ่มโรคไข้เลือดออก ภาพรวมทั้งประเทศพบว่า มี
การระบาดอย่างต่อเนื่องเกือบทุกปี พบผู้ป่วยเพศ
ชายมากกว่าเพศหญิง กลุ่มอายุที่พบสูงสุดคือกลุ่ม
อายุ 10-14 ปี อาชีพที่มีผู้ป่วยสูงสุดคือ
นักเรียน จากการวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์โรค
ไข้เลือดออกจังหวัดกาฬสินธุ์อำเภอที่มีอัตราป่วย
ต่อประชากรแสนคนสูงสุดคืออำเภอ คำม่วง

รองลงมาคือ อำเภอสมเด็จ , อำเภอฆ้องชัย
ตามลำดับ

ดังนั้นจากข้อมูลและสถานการณ์ดังกล่าว
ข้างต้นทั้งหมด ทางผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษา
ความรู้ ความตระหนักรู้ ที่มีต่อพฤติกรรม
การป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ตำบล
สมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำ
ผลการศึกษาที่ได้ไปประยุกต์ในการวางแผนการ
ดำเนินงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกใน
เขตเทศบาลตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัด
กาฬสินธุ์ ต่อไป

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ เกี่ยวกับโรค
ไข้เลือดออกของประชากร ตำบลสมเด็จ อำเภอ
สมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาระดับความตระหนักรู้ เกี่ยวกับ
โรคไข้เลือดออกของประชากร ตำบลสมเด็จ อำเภอ
สมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันและ
ควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชากร ตำบล
สมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้
ความตระหนักรู้ ที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันและ
ควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชากร ตำบล
สมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์
แบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Analytic
Study) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ความ
ตระหนักรู้ ที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันโรค

ไข้เลือดออก ของประชากรตำบลสมเด็จ อำเภอ
สมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่จะใช้ศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่มี
อายุ 15 ปีขึ้นไป ที่พักอาศัยอยู่ในเขตตำบลสมเด็จ
อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งหมด 11,267
คน

กำหนดขนาดกลุ่มจากสูตรของเครซีและ
มอร์แกน ตามสูตรคำนวณดังนี้

จากสูตร

$$n = \frac{x^2 N p (1 - p)}{e^2 (N - 1) + x^2 p (1 - p)}$$

$$\text{แทนค่า } n = \frac{389.86}{1.01 + 0.96}$$

$$n = 198$$

ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน
ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป สามารถอ่านออกเขียนได้ และ
อาศัยอยู่ในเขต ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัด
กาฬสินธุ์ จำนวน 198 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วน
บุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพหลัก รายได้
มีเด็กอยู่ในครัวเรือน / ไม่มีเด็กอยู่ในครัวเรือน
อำเภอที่อาศัยอยู่ ใช้ลักษณะคำถามแบบปลายปิด
จำนวน 13 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ความรู้เรื่อง
โรคไข้เลือดออก สร้างแบบสอบถามการวัดความรู้
2 ระดับ คือ ใช่ ไม่ใช่ โดยแบ่งออกเป็น ความรู้
เกี่ยวกับสาเหตุของโรคไข้เลือดออก จำนวน 15 ข้อ

ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 3 ความตระหนักรู้ต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออก เกณฑ์การให้คะแนนพิจารณาจากคำตอบของประชาชนเป็นแบบสอบถามปลายปิด จำนวน 17 ข้อ

กำหนดการเลือกโดยแทนค่าดังนี้

	ด้านบวก	ด้านลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

จัดระดับความตระหนักรู้ต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกเป็น 5 ระดับคือ โดยพิจารณาจากคะแนนดังนี้

คะแนนระหว่าง 1.00 - 1.80 ความตระหนักรู้อยู่ในระดับต่ำมาก

คะแนนระหว่าง 1.81 - 2.60 ความตระหนักรู้อยู่ในระดับต่ำ

คะแนนระหว่าง 2.61 - 3.40 ความตระหนักรู้อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 3.41 - 4.20 ความตระหนักรู้อยู่ในระดับสูง

คะแนนระหว่าง 4.21 - 5.00 ความตระหนักรู้อยู่ในระดับสูงมาก

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ของกลุ่มตัวอย่างสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรม 4 ระดับ คือ

ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ จำนวน 19 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติเป็นประจำ ให้คะแนน 4

ปฏิบัติบ่อยครั้ง ให้คะแนน 3

ปฏิบัติบางครั้ง ให้คะแนน 2

ไม่เคยปฏิบัติ ให้คะแนน 1

จัดระดับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกเป็น 5 ระดับคือ โดยพิจารณาจากคะแนนดังนี้

คะแนนระหว่าง 1.00 - 1.60 พฤติกรรมอยู่ในระดับต่ำมาก

คะแนนระหว่าง 1.61 - 2.21 พฤติกรรมอยู่ในระดับต่ำ

คะแนนระหว่าง 2.22 - 2.82 พฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 2.83 - 3.43 พฤติกรรมอยู่ในระดับดี

คะแนนระหว่าง 3.44 - 4.04 พฤติกรรมอยู่ในระดับดีมาก

การหาคุณภาพเครื่องมือ

หาความตรงตามเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม โดยคณะผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน โดยคำนวณหาค่า IOC (IOC : Index of item objective congruence) การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปไป Try Out กับประชาชนในตำบลหนองแวงซึ่งมีลักษณะใกล้เคียง กับกลุ่มประชากร จำนวน 30 คนและนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของ

แบบสอบถามความรู้และการปฏิบัติโดยใช้วิธีของ
ครอนบัต และเกณฑ์ในการตัดสินที่ 0.6

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลแบบสอบถามทั้งหมดมา
ตรวจสอบความสมบูรณ์และมาวิเคราะห์ด้วย
โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติ
วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

เชิงพรรณนา ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ข้อมูล
โดยใช้การแจกแจง ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลข
คณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เชิงอนุมาน ข้อมูลทั่วไป ผู้ศึกษาได้ใช้สถิติ
การวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square Test)
ทดสอบความสัมพันธ์ของข้อมูลทั่วไป กับ
พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ 0.05 ความรู้ ความตระหนักรู้ ผู้ศึกษา
ได้ใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ เพียร์สัน
(Pearson's Product Moment Correlation
Coefficient) ทดสอบความสัมพันธ์ของอนุมาน
ความรู้ ความตระหนักรู้ ที่มีต่อพฤติกรรมในการ
ป้องกันโรคไข้เลือดออก โดยกำหนดระดับ
นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย

**1. ลักษณะทางประชากร ตำบลสมเด็จ
อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์** กลุ่มตัวอย่างที่
ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดย
กลุ่มที่เป็นเพศหญิง จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อย
ละ 67.7 และ เพศชาย จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อย
ละ 34.3 กลุ่มอายุที่มีจำนวนมากที่สุด คือ กลุ่ม
อายุช่วง 31 - 40 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ
33.8 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 21 - 30 ปี มีจำนวน
58 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 สถานภาพของกลุ่ม

ตัวอย่างส่วนใหญ่คือสถานภาพมีคู่สมรส จำนวน
146 คน คิดเป็นร้อยละ 73.7 รองลงมาคือ
สถานภาพโสด จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ
25.3 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มี
ระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 32.3 รองลงมาคือ
ระดับประถมศึกษาจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ
28.3 อาชีพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบ
อาชีพ ทำสวนทำไร่จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ
53.5 รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างเกษตรกรรม
จำนวน 30 คน คิดร้อยละ 15.2 จำนวนสมาชิกใน
ครัวเรือนส่วนใหญ่ น้อยกว่า 3 คน จำนวน 111
คน คิดเป็นร้อยละ 56.1 รองลงมาคือมากกว่า 3
คน จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 43.9 ระยะเวลา
ที่อาศัยอยู่ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 31 - 40 ปี จำนวน
67 คน คิดเป็นร้อยละ 33.8 รองลงมาคือ 21-30 ปี
จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 ครอบครัวมี
เด็กส่วนใหญ่ ไม่มีเด็กในครอบครัว จำนวน 140
คน คิดเป็นร้อยละ 70.7 การเป็นอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็น
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 191
คน คิดเป็นร้อยละ 96.5 กิจกรรมการป้องกันโรค
ไข้เลือดออก เช่น การรณรงค์ทำลายแหล่ง
เพาะพันธุ์ยุงลาย การพ่นหมอกควันในชุมชน กลุ่ม
ตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยร่วมกิจกรรม จำนวน 147
คน คิดเป็นร้อยละ 74.2 การเจ็บป่วยด้วยโรค
ไข้เลือดออกในกลุ่มตัวอย่าง ไม่เคยเป็น
ไข้เลือดออก จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 95.5
การเกิดโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านปีพ.ศ. 2559 ใน
กลุ่มประชากรตัวอย่าง พบว่าไม่มีการเกิดโรค
ไข้เลือดออกในชุมชน จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อย
ละ 75.8 การได้รับข้อมูลข่าวสาร กลุ่มตัวอย่างเคย
ได้รับข้อมูลข่าวสาร จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ

ละ 100 ช่องทางที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร ส่วนใหญ่ กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสาร ทางโทรทัศน์ จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 64.1

2. ความรู้เรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชากร ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกที่ตอบถูกมากที่สุดคือ การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกที่ดีที่สุดคือการควบคุมลูกน้ำยุงลายที่เป็นพาหะ คิดเป็นร้อยละ 94.9 รองลงมาคือ โรคไข้เลือดออกเป็นโรคติดต่อ คิด เป็นร้อยละ 93.9 ตามลำดับ ระดับของความรู้ส่วนใหญ่มีความรู้ต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับดี จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 92.4 รองลงมาคือ ระดับปานกลาง จำนวน 15 คน คิด เป็นร้อยละ 7.6

3. ความตระหนักรู้เรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชากร ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ค่าเฉลี่ยของ ความตระหนักรู้ในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ใน ภาพรวมนั้นกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักรู้ต่อการ ป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.40 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่าความตระหนักรู้ต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกมีค่าเฉลี่ย สูงสุดคือ การทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายจะต้อง ทำอย่างสม่ำเสมอ มีคะแนนเฉลี่ยความตระหนักรู้ 4.83 ระดับความตระหนักรู้ต่อการการป้องกันโรค ไข้เลือดออกส่วนใหญ่มีความตระหนักรู้ต่อการ ป้องกันโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 82.3 รองลงมาคือ ระดับดี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7

4. พฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดของ ประชากร ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัด

กาฬสินธุ์ ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการป้องกันโรค ไข้เลือดออกในภาพรวมนั้น กลุ่มตัวอย่างมี พฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกอยู่ใน ระดับ ปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.78 ซึ่งพบว่า พฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ที่กลุ่ม ตัวอย่างมีการปฏิบัติมากที่สุดคือ ทานทำความสะอาดบริเวณบ้านจัดเก็บ สิ่งของให้เป็นระเบียบ เรียบร้อยเป็นประจำ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.05

ระดับพฤติกรรมในการการป้องกันโรค ไข้เลือดออกส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการป้องกัน โรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองลงมาคือ ระดับต่ำ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 และระดับดี 29 คนคิดเป็นร้อยละ 14.6 ตามลำดับ

5. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมใน การป้องกันโรคไข้เลือดของประชากร ตำบล สมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ การ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อมูลทั่วไปกับ พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก โดยใช้สถิติ การวิเคราะห์ไคสแควร์ (Chi-Square Test) พบว่า เพศ ($\chi^2 = 7.96$, p-value = <0.05),ระดับ การศึกษา ($\chi^2 = 4.15$, p-value = <0.05),การเข้า ร่วมกิจกรรมป้องกันโรค ($\chi^2 = 21.72$, p-value = <0.001) และ หมู่บ้านเคยเกิดโรค($\chi^2 = 4.45$, p-value = <0.05), มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการ ป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วน สถานภาพ ($\chi^2 = 1.53$, p-value = 0.217), อาชีพ ($\chi^2 = 0.247$, p-value = 0.619), การมี เด็กในครัวเรือน ($\chi^2 = 0.108$, p-value = 0.742), การเป็น อสม. ($\chi^2 = 0.33$, p-value = 0.564), และการเจ็บป่วยด้วยโรค ($\chi^2 = 0.21$, p-value =

0.646) ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันพบว่า ช่วงอายุมีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับต่ำมาก กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.190$; $p\text{-value} = 0.007$) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์ทางลบ ในระดับต่ำมาก กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.277$; $p\text{-value} = 0.001$) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับต่ำมาก กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.171$; $p\text{-value} = 0.016$) ความตระหนักรู้ต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับต่ำมาก กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.226$; $p\text{-value} = 0.001$) และความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.105$; $p\text{-value} = 0.141$)

อภิปรายผล

จากในการศึกษาเรื่อง “ความรู้ ความตระหนักรู้ ที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ของประชากรตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์” ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก ได้แก่

เพศ ผลการศึกษา พบว่า เพศมีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 7.96$, $p\text{-value} = <0.05$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุระเชษฐ์ พิทยาพิบูลย์พงศ์ (2546) กลุ่ม

ตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกแตกต่างกัน แต่กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง มีพฤติกรรมเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกมากกว่าเพศชาย

อาชีพ ผลการศึกษา พบว่า บุคคลที่มีอาชีพต่างกันมีพฤติกรรมการป้องกันโรคต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากลักษณะการประกอบอาชีพ ส่งผลให้วิถีชีวิตและการมีเวลาว่างจากการประกอบอาชีพหลัก ปฏิบัติพฤติกรรมป้องกันโรคแตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ พาริน แก้วสวัสดิ์ (2552) ซึ่งพบว่า อาชีพไม่มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 0.247$, $p\text{-value} = 0.619$)

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ผลการศึกษาพบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ มีพฤติกรรมการป้องกันโรคให้เลือดออกที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.309$; $p\text{-value} = 0.001$)

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ผลการศึกษาพบว่า ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ มีความสัมพันธ์ทางบวก กับพฤติกรรมการป้องกันโรคให้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.171$; $p\text{-value} = 0.016$)

การเคยเป็นอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ไม่มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้อง กับการศึกษาของ ธวัช วิเชียรประธาน และคณะ (2556) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของอาสาสมัครสุขภาพประจำหมู่บ้าน จังหวัดจันทบุรี

การเคยผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออก ผลการศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 21.72$,p-value = <0.001)

การที่คนในหมู่บ้านเกิดโรคไข้เลือดออก ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 4.45$, p-value = <0.05),

ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออก ผลการศึกษา พบว่า ไม่มีมีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r =0.105 ; p-value = 0.141) ซึ่งไม่สอดคล้องกับการงานวิจัยของ สมชาย อยู่ดี, (2555) ได้ศึกษาความรู้และพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนใน ตำบลเชียงแหว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพิจิตร

ความตระหนักรู้ต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออก ผลการศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับต่ำมาก กับพฤติกรรมการป้องกัน

โรคไข้เลือดออก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัย นายปรีดี ทุมเมฆ, (2560) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = 0.226 ; p-value = 0.001)

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยความรู้ในการป้องกันโรคไข้เลือดออก ไม่ได้มีการสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง ดังนั้นเพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น จึงควรทำการประเมินผลจากการสังเกตหรือการวัดพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงควบคู่กันไปด้วย

2. ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

3. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ดังนั้นการศึกษาในครั้งต่อไป จึงควรมีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีอื่นๆเพิ่มเติม อาจจะมีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้นำชุมชนอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดที่ละเอียดมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎา โยธารักษ์ การรับรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านที่พบอุบัติการณ์โรคสูงและอุบัติการณ์โรคต่ำอำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหวัดนครศรีธรรมราช ปี พ.ศ. 2553 วิทยานิพนธ์ สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต

กุนนิตา ยารวง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย 2555หลักสูตรปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สมชาย อยู่ดี การรับรู้และพฤติกรรมป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในตำบลเชียงแหว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพิจิตร 2555 หลักสูตรปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

ฤทัย สมบัติสวัสดิ์. 2555. การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนในหมู่บ้าน ที่มีการระบาดกับหมู่บ้านที่ไม่มีการระบาดในพื้นที่อำเภอพิมายจังหวัดนครราชสีมา วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น

นันทนัช โสมนรินทร์ การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการ ป้องกันโรค

ไข้เลือดออกของ ประชาชนในจังหวัดนนทบุรี 2556 วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (นิเทศศาสตร์และสารสนเทศ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประภาศิ ศรีคง. 2557. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน และ การมีส่วนร่วมของแกนนำชุมชน ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกระหว่างตำบลที่มีอุบัติการณ์ของโรคต่างและสูง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมาวิทยานิพนธ์ปริญญาสาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น

หัตถยา ชัยชมภู 2556 ความรู้การปฏิบัติและการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก กรณีศึกษา ตำบลนาแล อำเภอเชียงราย จังหวัดเชียงรายวิทยานิพนธ์ สาธาณสุขสิ่งแวดล้อม

ภิรมย์รัตน์ เกียรติธนมดี 2557 พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของภาคีเครือข่ายสุขภาพในอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สาขาวิชาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาสาธาณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

กรรณิการ์ จาริ 2559 การศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธาณสุขประจำ หมู่บ้านอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

นายสมชาย โลกคำลือ การรับรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลวังขึ้น อำเภอวังขึ้นจังหวัดแพร่

ภาคย์ คมมาลี การรับรู้และพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของประชาชนเทศบาลเมือง เมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่สาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กระทรวงสาธาณสุข กรมควบคุมโรค. (2553). คู่มือการประเมินผลตามตัวชี้วัดงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกระดับจังหวัด. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธาณสุข.

กระทรวงสาธาณสุข กรมควบคุมโรคติดต่อ. (2544).แผนกลยุทธ์การป้องกันและควบคุม โรคติดต่อแห่งชาติ ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (รสพ).

กระทรวงสาธาณสุข กรมควบคุมโรคติดต่อ กองโรคติดต่อทั่วไป. (2536). ไข้เลือดออก. กรุงเทพฯ:ครุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงสาธาณสุข กรมควบคุมโรค สำนักโรคติดต่อเฝ้าระวัง. (2553). สถานการณ์โรค

ไข้เลือดออกในประเทศไทย ปี 2552. สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2553,จาก

<http://www.thaivbd.org/dengue.php?id=93>.

สุพร ชุมหุฒิยานนท. (2533). พฤติกรรมของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการเกิดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).

กันยา สุวรรณแสง. (2542). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรวิทยา.

- จันทร์พร จิระเชษฐพัฒนา. (2551). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการป้องกันและควบคุม โรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง พย.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ชาญวิทย์ ตั้งสุวรรณกุล. (ม.ป.ป). แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ. สืบค้นเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2554,จาก <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/470621>
- ธงไทย วรรณศิริ. (2551). การมีส่วนร่วมที่มีผลต่อความสำเร็จในการป้องกันโรคไข้เลือดออกตำบลอุทัยสวรรค์ อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารสุขภาพภาค ประชาชนภาคอีสาน, 22(4), 14-17.